

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

הוה יסיכנא. כי אמר ומדינא דאי שמיט ואכלי כו' וצעי לאופסיה **אונאה**. דתנן (לעיל דף נא). דמחזיר לו אונאה ואע"ג דמדעת נשך לו הואיל וטעה אלמא מחילה בטעות לאו מחילה היא: **ואויק**. השגיח זי ורואה שהיה דעמי להשיב על דבריו: **חזוין איילוני**. קדמני להראותי טעמא לדבריו מאילוניות דללקמן: **הממאנת**. קטנה יתומה שהשיאה אמה לדעתה אמרו חכמים יכולה למאן דמן התורה אין מעשה קטנה כלום ואמה אינה זוכה בה לקדשה ורצון הוא דתקון נשואין ליתומה שלא ינהגו בה מנהג הפקר וישמרה בעלה והס אמרו דקאי לה במיאון: אין לה כפוסה. ואף מה שהכניסה לו צדונייתה ושמתן בכתובתה וכל שכן מאתים שתיקנו לנשה משום דבעל כרמיה נפקא: שנייה. שניות לעריות שגזרו חכמים בפ' שני דינמות (דף סז). אין לה כתובה דקנסא הוא דקנסין לה מפני שמרגילתו עליה כדאמרינן צדונות (דף פה): **והאיילוני**. דוכתינתא דלא ילדה לשון איל. אין לה כתובה שמקחו טעות ולא דעתא דהכי נכסה ואע"ג דכי מחלה היא נדוייא דילה למוסקרה צדו טעות הואי מחילה בטעות היא מחילה: ולא פירות. נכסים שנפלו לה צדושה אחר שנשאת מיקנו חכמים שהבעל אוכל פירות ולה מיקנו תחתיהן שאס נשצית חיוב לפדות משלו. ואילו אף על פי שאין לה תקנת פירות שאס נשצית לא ידענה דלא קרינא בה ואותצין לאינתו אפילו הכי לכשתאלא לא יחזיר לה פירות שאכל: ולא בלאות. הכניסה לו בגדים צדונייתה אפי' יש מהם קיימים לא יחזיר בלאותיהן. אלמא מחילת אכילת פירות אע"פ בצטעות מחלה לו מחילה היא: דלא ידע. שנתנה דליחול הלך אין כאן מחילה ואפילו בטעות: דניחא לה דניפוק עלה קלא שמה דאישות. ואפי' יודעת שאין נשואיה נשואין רלווה להאכילו: א"ל מוכר לשליח: אי שתקלא מעותי: אם ונוולא אחי. אתה היא קרובים אתם ותתרו צניכס. ונוולא לשון ארמי בין בזכר בין בנקבה כשרוה לומר אתה והוא או אתה והיא כך ראיתי בשו"ת הגאונים. ואי אמר שזה שמה: משכנתא מאי. משכן לו שדה ולא קץ עמו לאכול פירות לשם רצית אלא סתם והוא ירד ועשה ואכל: הכא נמי לא קץ ליה. ופליג דרזב נחמן דאמר לעיל הדרא ארעא והדרי פירי: ותשיב כמה אכל פירות ואפקינהו מיניה: באסרא דמסקלי. במקום שנהגו להלוות סתם ומלוה אוכל פירות ולא פסק עמו צדנייתא דללקמן והגו לסלק את המלוה ממנה בכל עת תשטיג די הלוה למעות: אכל שיעור זווי. כפי מה שמכריזן הפירות בשוק ובא הלוה לפניו ותבע ואמר איני רואה שיאכל פירותי צדנית ישומו פירות שאכל ויטלם בחובו אילו הווי לי זווי (ס) לא מסלקין ליה השתא נמי פירי אכל זווי ידידי ניהו: מסלקין ליה. ואע"ג דלצק רצית הוא ואינה יוצאה צדייני הני מיילי לבתר דשקליה אכל זה זריו הוא ואינו מניחו לאכול אלא כדי הקרן: אכל טפי לא מפיקין מיניה. דלצק רצית הוא ואינה יוצאה צדייני: ולא מחשצין משטרא לטערא. אם חיוב לו מעות בשטר אחר אין: והעדרך בזה שאכל פרעון לחוב השטר האחר דהאי אפקינן מיניה הוא מה שאכל כבר: וציוסומיס. אם שדה זו של יתומים היא: אכל טפי מפיקין מיניה. שצ"ד שבעיר אביהן של יתומים והרי הם שלימים לעשות משפט והס לא מחלו על העודף שאכל והוה ליה כמאן דסלקוה משעתא דאכל שיעור זווי: לא מסלקין ליה בלא זווי. [ז] עד שיתן לו כל שיעור מעות הלוואה (ט) וכיון

בטעות ולא הווי מחילה ולכן הדרי פירי אכל אס היה נותנו צדונות רצית לא הווי הדרי דלצק רצית הוא אכל התם גצי פירות דקל וצניי ולא מחילה בטעות היא דכיל לחזור מ"מ אין לו לחזור כי היכי דליקו צדוניותיה ולכן אית לן למימר דאפילו היה יודע שיכול לחזור לא היה חוזר ורצא דהוה צעי לאוציה מאונאה היה סבור דטעמא דרזב נחמן דלא מפיקין צאי שמיט ואכיל משום דמחילה בטעות הווי מחילה ולפי סדרת רצא היה משיבו ומציא ראייה מאילוניות: **הממאנת והשנייה והאיילוניות אין להן בתובה ולא מוונות ולא בלאות ולא היא לא אונאה היא תיובתיה ולא איילוניות מסייע ליה לא אונאה תיובתיה דלא ידע דאיתיה אונאה דמחיל גביה ולא איילוניות מסייע ליה דניחא לה דתיפוק עלה שמא דאישות ההיא דאיתתא דאמרה ליה לההוא גברא זיל זבין לי ארעא מקריבין אול זבן לה א"ל אי הווי לי זווי מהדרת לה ניהלי א"ל את ונוולא אחי אמר רבה בר רב הונא הכל את ונוולא אחי (ס) אמר [א] סמכא דעתיה ולא גמר ומקני ארעא הדרה פירי מאי ירביית קצוצה הווי ויוצאין בדיינין או דילמא כי אבק רבית הווי ואין יוצאין אמר רבה בר רב הונא מסתברא כי אבק רבית הווי ואין יוצאין בדיינין וכן אמר (ס) רבא כי אבק רבית הווי ואין יוצאין בדיינין אמר אביי לרבה משכנתא מאי התם טעמא מאי משום דלא קץ ליה הכא נמי לא קץ ליה או דילמא התם וצניי הכא הלוואה א"ל התם טעמא מאי משום דלא קץ ליה הכא נמי לא קץ ליה אמר רב פפי יעבר רבינא עוברא וחשיב ואפיק פירי דלא כרבה בר רב הונא אמר (ס) בר בריה דרב יוסף משמיה דרבא הא משכנתא באהרא דמסקלי אכל שיעור זווי מסלקין ליה (א) אכל טפי מפיקין מיניה ומחשצין משטרא אכל שיעור זווי מסלקין ליה (ב) אבל טפי מפיקין מיניה ומחשצין משטרא אכל טפי לא מפיקין מיניה (א) אכל טפי מפיקין ליה בלא זווי מאי טעמא סלוקי בלא זווי אפוקי מיניה הוא הווי אבק רבית (ז) ואבק רבית אינה יוצאה בדיינין (ח) עבר רב אשי עוברא ביותומים קטנים בגדולים**

שקלה ואי דליתנהו אפיכא מצעי ליה ומסיק לעולם אשנייה וצלינתהו וקנסוה רבנן לדידה צדידה ולדידה צדידה אלא הכן בלאות דקתני הכא היינו בלאות שאין קיימין ופירות דקתני לאו בפירות שאכל קאמר דאפילו קרן גופיה אס אכלו אין לה אלא אכטריך לאשמעינן דאין לה פירות שליטת והס עדיין צעין אי נמי תקנת פירות קאמר דאין לה כגון שגשצית ולותה ופדתה עגמה ואחר כך מיאנה דומיא דמוונות (ט):

פירי מאי ברבית קצוצה דמי ויוצאין. [ח] אע"ג דמשמע הכא דאי הדרו פירי לא הדרו אלא מטעם דהווי רצית קצוצה מכל מקום רבינא דאפיק פירי ע"כ לאו מהאי טעמא דהא אית ליה צניי פירקין (לעיל דף סג). דמשכנתא בלא נתיבא צדייניו אין מחזיין ממלוה ללוה אלא ל"ל דטעמא דרבינא משום דהווי מחילה בטעות ולא הווי מחילה ודוקא צדוניי כעין עובדא דרצה בר רב הונא אפיק רבינא פירי ולא צדונייה ור"ת מפרש הכא כרצית קצוצה דמי לא מטעם רצית קצוצה ויוצאים אלא כולומר משום דמחילה בטעות לא הווי מחילה ויוצאים כמו רצית קצוצה דיוצאה או דילמא הווי מחילה ואין יוצאים כצדק רצית דאין יוצאים צדייני ואין נראה דמה לו לתלות מחילה בטעות צדנית קצוצה אכל טעמא דרבינא הווי דאי משום מחילה כדפרישית:

ובבבא. פי' צדונות שהכניסה לו בגדים צדונייתה אפילו יש מהן קיימין לא יחזיר ואי אפטר לומר כן דכלל מקום שמיידי בלאות קיימין מוכר צדניו צדניו כדאמר סוף פרק אע"פ (כתובות דף סג). מנדה הפסידה בלאותיה קיימין וצדוק אלמנה [ניזונית] (שם דף קא): נמי אמרינן ונתה לא הפסידה בלאותיה קיימין וצדניו אמרינן בפ' אלמנה (שם). בגמרא דהך משה לא שנו אלא נכסי מלוה אכל נכסי אלא ברזל אית לה ופריך האיך אילינא אממאנת ואילוניות אי דליתנהו ארדי וארדי שקלה ואי דליתנהו ארדי וארדי אלא אשנייה אי דליתנהו ארדי וארדי

שקלה ואי דליתנהו אפיכא מצעי ליה ומסיק לעולם אשנייה וצלינתהו וקנסוה רבנן לדידה צדידה ולדידה צדידה אלא הכן בלאות דקתני הכא היינו בלאות שאין קיימין ופירות דקתני לאו בפירות שאכל קאמר דאפילו קרן גופיה אס אכלו אין לה אלא אכטריך לאשמעינן דאין לה פירות שליטת והס עדיין צעין אי נמי תקנת פירות קאמר דאין לה כגון שגשצית ולותה ופדתה עגמה ואחר כך מיאנה דומיא דמוונות (ט):

פירי מאי ברבית קצוצה דמי ויוצאין. [ח] אע"ג דמשמע הכא דאי הדרו פירי לא הדרו אלא מטעם דהווי רצית קצוצה מכל מקום רבינא דאפיק פירי ע"כ לאו מהאי טעמא דהא אית ליה צניי פירקין (לעיל דף סג). דמשכנתא בלא נתיבא צדייניו אין מחזיין ממלוה ללוה אלא ל"ל דטעמא דרבינא משום דהווי מחילה בטעות ולא הווי מחילה ודוקא צדוניי כעין עובדא דרצה בר רב הונא אפיק רבינא פירי ולא צדונייה ור"ת מפרש הכא כרצית קצוצה דמי לא מטעם רצית קצוצה ויוצאים אלא כולומר משום דמחילה בטעות לא הווי מחילה ויוצאים כמו רצית קצוצה דיוצאה או דילמא הווי מחילה ואין יוצאים כצדק רצית דאין יוצאים צדייני ואין נראה דמה לו לתלות מחילה בטעות צדנית קצוצה אכל טעמא דרבינא הווי דאי משום מחילה כדפרישית:

במישלים
דכי אכלינהו להך לאו צדונות פרעון אכלינהו הוה ליה אצק רצית משעת אכילה ואינה יוצאה צדייני וכי סלקוהו משדה או בלא זווי אפוקי מיניה אצק רצית שאכל הוא. והאי דנקט לעיל אתרא דמסקלי דאילו אתרא דלא מסלקי שנהגו לאכול המשכונא שנים הקצונות לננהגו ואילו הווי ליה זווי לא נמי מסלק ליה הכל מודים דכל אומן השנים כמכר הוא אכלו ואי נמי אכל שיעור זווי לא מסלקין ליה: בגדולים

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכן אמר רבה כי: (ב) ר"ש ד"ה אכל שיעור ז' וכו' הוה לו זווי (לא) ח"מ ומה שצ"ע חסד: (ג) ד"ה לא מסלקין וכו' דייקן דכי בלאות:

הגהות הגר"א

[א] גמ' סמכה דעמיה כי. ר"ז ואינו מוכר אלא על תנאי זה. טוש"ע י"ד סי' קע"ד ו"ח"מ סי' קצ"ב וקמ"ל שלא מאמר דלא ממאנא דעמיה ומתלה המוכר בלא תנאי קמ"ל דהוא תנאי גמור אלא הימנ"ס גורס לא סמכה כי ולא קנה כלום וכמו לח"מ שפירש מ"ש אי הווי לי זווי כי לא בתורה שאלה אלא בתנאי גמור וכיון שאלה שחק השליח אלא אמר את ונוולא אחי לא גמר ומקני וע"כ צ"ע בש"ע ח"מ סי' ר"ז: [ב] שם וצדונייהו אי אכל טפי צ"ע לא גרסת ההמנ"ס וכו' ומחשצין משטרא לטערא (דלגריסת ש"י"ש הוא): [ג] שם עבר ר"א עוברא צדונות קטנים בגדולים. ר"ז הר"ף ומנ"ס ל"ג לה אכל הכא"ש ו"פ כתובה: [ד] ר"ש ד"ה לא מסלקין. עד סי'. ר"ז ומנ"ס פי' אשניו מנכה לו הכל אלא כמו שיראו הדיינים אכל ש"פ פירשו כפירש"י: [ה] רוב"ל ד"ה פירי. אע"ג סי'. ר"ז וכו' הר"ש אכל הר"ף ומנ"ס כתבו משום דהווי רצית קצוצה וכו' כדפי' בראשית:

סד א מיי פ"כ מהל' אשנת ה' ה סגן עשין מא טוש"ע א"ע סי' ק"ו אשני' ה וס"י קנה סעי' ג:
סה ב מיי שם ה' צ ועיין בהשגות ובמגיד משנה טוש"ע א"ע סי' ק"ו סעי' ד: סו ג מיי שם טוש"ע שם סעי' ג:
סז ד ה מיי פ"ו מהל' מלוה ה' ד עיין מ"מ ופ"א מהל' מוכרה ה' י' סגן עשין פ"ב ולחון ק"ג טוש"ע ח"מ סי' קצ"ב סעי' י' וכו' ר"ז סעי' ח וטוש"ע ח"מ סי' קצ"ב סעי' ג:
סח ד ה מיי פ"ו מהל' מלוה ה' ה' א ועיין שם ה' ז ובהשגות ובמ"מ סגן לחון שם טוש"ע ח"מ סי' קצ"ב סעי' ג וע"ש:
סח ח ה מיי פ"ו מהל' מלוה ה' ה' א סגן עשין ט"ו ר"ד סי' קצ"ב כל הסוגיא וע"ש שם ס' פירוש שונים:

מוסף רש"י

הממאנת והשנייה והאיילוניות אין להן בתובה. ממאנת משום דלעמלה יוצאה, שיהי קנסא דרצונן הוא דלמארינן צדונות בפ' ש"ה מותרות (פה): מפני שהיא מרגילתו לנשאה, שאינה מוספדת כלום בנשואין, שאינה נשפלת בפי' ואלה כשהי אילנות משום דמסקי טעות הוא (כתובות ק). ולא פירות. דין פירות והוא פירקונה שתיקנו חכמים תחת פירות נכסי מלוה שהוה אוכל אין לה ואס נשצית איתו חיוב לפדומה, דמנאי כתובה ככתובה וכיון דלחין לה כתובה אין לה מנאי כתובה, וכן מוונות נמי מנאי כתובה ניהו, ובפרק בתרא (שם ק) אמרינן כיצד אמרו ממאנת אין לה מוונות, אי אתה יכול לומר צדונות תחתיה שרי בעלה חיוב צדוניותה, אלא שגם ה"ך למדינת ה"ס ולותה ואכלה ועמדה ומיאנה איתו משלם (שם ק) ע"ש. ולא בלאות. שתיקנו בגדים שהביאה לו בשווא ובגדן הוא, איתו ממזין לה צדנייתיה (שם ק):